

PK VIII TK 42.2021

(SK 16/21)

TRYBUNAŁ KONSTYTUCYJNY

W związku ze skargą konstytucyjną M Sp. z o.o. z siedzibą w L., w której zarzucono, że art. 424¹ § 1 oraz art. 424⁵ § 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1575 ze zmianami) są niezgodne z art. 45 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 77 ust. 1 i 2 oraz z art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, a także, że art. 424⁸ tej samej ustawy jest niezgodny z art. 77 ust. 1 i 2 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 ust. 1 oraz z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 ust. 1, a ponadto jest niezgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

– na podstawie art. 42 pkt 7 i art. 63 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393) –

przedstawiam następujące stanowisko:

postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 ustawy o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym – wobec niedopuszczalności wydania orzeczenia.

UZASADNIENIE

Działając przez swojego pełnomocnika, M Sp. z o.o. w L. wniosła o stwierdzenie, że art. 424¹ § 1 oraz art. 424⁵ § 1 pkt 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r., poz. 1575 ze zmianami; dalej: k.p.c.) są niezgodne z art. 45 ust. 1 oraz art. 45 ust. 1 w zw. z art. 2, art. 45 ust. 1 w zw. z art. 77 ust. 1 i 2 oraz z art. 77 ust. 1 i 2 Konstytucji RP, a także, że art. 424⁸ k.p.c. jest niezgodny z art. 77 ust. 1 i 2 w zw. z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 ust. 1, oraz z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 176 ust. 1 a ponadto jest niezgodny z art. 176 ust. 1 Konstytucji RP.

W ocenie Skarżącej, zakwestionowane przepisy stanowiły podstawę prawną wydania przez Sąd Najwyższy postanowienia z dnia sierpnia 2020 r., o sygn. , którym odrzucono skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia lipca 2019 r., sygn. .

Powyższe rozstrzygnięcie zapadło na tle następującego stanu faktycznego.

Wyrokiem z dnia października 2018 r. (sygn.) Sąd Rejonowy w M. Wydział I Cywilny oddalił powództwo Skarżącej o zapłatę. Skarżąca domagała się zasądzenia kwoty zł, z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu, tytułem odszkodowania lub zadośćuczynienia za bezpodstawne i niezgodne z prawem zamknięcie jej drogi do złożenia skargi konstytucyjnej. Od powyższego orzeczenia Skarżąca wniosła apelację, którą

Sąd Okręgowy w K. IV Wydział Cywilny Odwoławczy oddalił wyrokiem z dnia lipca 2019 r. (sygn.). W związku z powyższym, Skarżąca wniosła do Sądu Najwyższego skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego w K. z dnia lipca 2019 r. Postanowieniem z dnia sierpnia 2020 r. (sygn.) Sąd Najwyższy na podstawie art. 424⁸ k.p.c. odrzucił skargę, stwierdziwszy, że nie czyni ona zadość przesłankom i wymaganiom określonym w art. 424¹ § 1 i art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. W ocenie sądu, Skarżąca nie przeprowadziła prawniczej analizy przepisów dotyczących środków prawnych, których zastosowanie jest niedopuszczalne lub które z innych przyczyn nie mogły odnieść skutku. W szczególności, Skarżąca, mimo twierdzenia, że sprawa, w której zapadł wyrok, była sprawą o prawa niemajątkowe i dochodzone wraz z nimi roszczenia majątkowe, nie wyjaśniła kwestii niedopuszczalności skargi kasacyjnej w takiej sprawie, zaś przy przyjęciu takiej niedopuszczalności, nie odniosła się w ogóle do niedopuszczalności lub też niecelowości skorzystania np. ze skargi o wznowienie postępowania w sprawie. Skarżąca nie wykazała także, że wystąpiła do właściwego organu z wnioskiem o wniesienie skargi nadzwyczajnej, o której mowa w art. 89 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (aktualny tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 154, ze zm.), i że wniosek ten nie został uwzględniony. W uzasadnieniu postanowienia Sąd Najwyższy wskazał także, że skarga nie spełnia wymagania, o którym mowa w art. 424⁵ § 1 pkt. 4 k.p.c. W ocenie sądu, wymaganie uprawdopodobnienia szkody jest spełnione wtedy, kiedy skarżąca wskaże, że szkoda wystąpiła, określi jej postać, wysokość i czas powstania oraz związek przyczynowy z wydaniem orzeczenia będącego przedmiotem skargi, a także przedstawi dowody lub inne środki uwiarygadniające powstanie szkody wskutek jego wydania. W ocenie Sądu Najwyższego, skarga wniesiona przez Skarżącą nie czyni zadość powyższym wymaganiom.

Zdaniem Skarżącej, zakwestionowane w skardze art. 424¹ § 1 i art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. – w rozumieniu przyjętym przez Sąd Najwyższy – godzą w konstytucyjne prawo do sądu oraz uniemożliwiają uzyskanie prejudykatu w sprawach dotyczących odszkodowania za niezgodne z prawem orzeczenie sądowe. Z kolei zaskarżony przepis art. 424⁸ k.p.c. uniemożliwia wniesienie środka zaskarżenia na postanowienie odrzucające skargę wydane w ramach wstępnej jej kontroli.

Zarządzeniem z dnia 2 grudnia 2020 r. Trybunał Konstytucyjny wezwał Skarżącą do usunięcia braków formalnych skargi konstytucyjnej, przez doręczenie odpisów poświadczonych za zgodność z oryginałem: wyroków Sądu Rejonowego w M. z dnia października 2018 r. i Sądu Okręgowego w K. z dnia lipca 2019 r., skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia z dnia września 2019 r., a także postanowienia Sądu Najwyższego z dnia sierpnia 2020 r. Skarżąca została także zobowiązana do udokumentowania daty doręczenia jej odpisu orzeczenia wskazanego jako ostateczne, a także wskazania, czy od tego orzeczenia został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia. W piśmie procesowym z dnia grudnia 2020 r., Skarżąca wyjaśniła, że w sprawie nie został wniesiony nadzwyczajny środek zaskarżenia. Do pisma dołączyła dokumenty, o których mowa w zarządzeniu. Zarządzeniem z dnia lutego 2021 r. wezwano Skarżącą m. in. do wyjaśnienia, czy zarzuty sformułowane na stronie pisma procesowego datowanego na dzień grudnia 2020 r. zostały sformułowane w odpowiedzi na zarządzenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z dnia grudnia 2020 r.. W piśmie datowanym na dzień lutego 2021 r. Skarżąca oświadczyła m.in., że odnosząc się do zarządzenia Prezesa Trybunału Konstytucyjnego nie formułowała zarzutów, a jedynie odpowiedziała w zakresie wskazanym w wezwaniu.

Postanowieniem z dnia 13 kwietnia 2021 r., sygn. Ts 147/20, Trybunał Konstytucyjny nadał skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

Przed przystąpieniem do oceny konstytucyjności zaskarżonych unormowań konieczne jest ustalenie, czy analizowana skarga spełnia wymagania formalne. W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego ugruntowany jest bowiem pogląd, że nadanie skardze konstytucyjnej biegu nie przesądza o spełnieniu formalnoprawnych przesłanek dopuszczalności orzekania w danej sprawie. Trybunał jest bowiem na każdym etapie postępowania obowiązany do badania, czy nie zachodzi ujemna przesłanka wydania wyroku, skutkująca obligatoryjnym umorzeniem postępowania (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 19 października 2010 r., sygn. SK 8/09, OTK ZU nr 8/A/2010, poz. 94; 18 czerwca 2013 r., sygn. SK 1/12, OTK ZU nr 5/A/2013, poz. 70; 26 maja 2015 r., sygn. SK 6/13, OTK ZU nr 5/A/2015, poz. 76; 11 października 2017 r., sygn. K 14/16, OTK ZU seria A z 2017 r., poz. 69; 10 lipca 2018 r., sygn. SK 5/17, OTK ZU seria A z 2018 r., poz. 46).

Skarga konstytucyjna jest nadzwyczajnym środkiem ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki. Przesłanki wniesienia oraz merytorycznego rozpoznania skargi konstytucyjnej zostały uregulowane w art. 79 ust. 1 Konstytucji RP oraz w art. 53 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r., poz. 2393; dalej: uotpTK).

Artykuł 79 ust. 1 Konstytucji RP ustanawia trzy podstawowe przesłanki dopuszczalności skargi konstytucyjnej. Pierwszą jest naruszenie określonych w Konstytucji wolności lub praw, których podmiotem jest skarżący. Zgodnie z drugą przesłanką, wymagane jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o tych wolnościach lub prawach. Ostatnim warunkiem jest konieczność wykazania, że to ustawa lub inny akt normatywny, na podstawie których wydano orzeczenie w sprawie skarżącego, stanowi źródło naruszenia jego wolności lub praw (zob. m.in. postanowienia TK z dnia: 5 listopada 2013 r., sygn. SK 15/12, OTK ZU nr 8/A/2013, poz. 127; 30 listopada 2015 r., sygn. SK 30/14, OTK ZU nr

10/A/2015, poz. 184; 26 sierpnia 2020 r., sygn. SK 44/20, OTK ZU seria A z 2020 r., poz. 44 oraz powołane tam wcześniejsze orzecznictwo).

Z kolei, stosownie do art. 53 ust. 1 pkt 1-4 uotpTK, skarga powinna zawierać: po pierwsze, określenie kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją (pkt 1); po drugie, wskazanie, która konstytucyjna wolność lub prawo skarżącego i w jaki sposób – w ocenie skarżącego – zostały naruszone (pkt 2); po trzecie, uzasadnienie zarzutu niezgodności kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego ze wskazaną konstytucyjną wolnością lub prawem skarżącego, z powołaniem argumentów lub dowodów na jego poparcie (pkt 3); po czwarte, przedstawienie stanu faktycznego (pkt 4).

W piśmiennictwie podkreśla się, że warunkiem dopuszczalności skargi konstytucyjnej jest w szczególności udzielenie pozytywnej odpowiedzi na pytanie, czy w sprawie rzeczywiście zostały naruszone prawa i wolności konstytucyjne skarżącego (zob. L. Bosek, M. Wild, *Kontrola konstytucyjności prawa. Komentarz praktyczny dla sędziów i pełnomocników procesowych. Wzory pism procesowych.*, wyd. 2014, Legalis 2020, II.§9.II).

Do materialnych przesłanek instytucji skargi konstytucyjnej zalicza się: a) osobisty interes prawny, a nie obiektywny – jak przy konstrukcji skargi powszechnej (*actio popularis*), i b) interes aktualny – a nie potencjalny (zob. J. Trzcíński, M. Wiácek, [w:] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz*, red. L. Garlicki, M. Zubik, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2016, tom II, s. 893). Jak wskazuje się w piśmiennictwie, [j]eżeli w wyniku dokonanej analizy Trybunał dojdzie do przekonania, że skarga konstytucyjna nie wpłynie na sferę praw i wolności skarżącego, TK przyjmuje niedopuszczalność skargi. Sytuacja taka ma miejsce w szczególności wówczas, gdy niekorzystne

względem skarżącego rozstrzygnięcie zapadło nie tylko w wyniku zastosowania zaskarżonego przepisu, lecz także z innych przyczyn, których skarżący nie kwestionuje w swojej skardze. W takiej sytuacji nawet w przypadku uwzględnienia skargi konstytucyjnej oraz wznowienia postępowania na zasadach określonych w art. 190 ust. 4 Konstytucji RP, nie będzie mogła nastąpić restytucja interesów skarżącego [L. Bosek, M. Wild, *op. cit.*, II.§9.II.1.C.c).3].

Przedmiotem skargi konstytucyjnej może być zatem wyłącznie ta norma prawna, która stanowiła podstawę wydania przez organ władzy publicznej orzeczenia naruszającego prawa lub wolności konstytucyjne skarżącego. Przesądza to o konieczności istnienia merytorycznego związku pomiędzy treścią zakwestionowanej normy prawnej a podjętym na jej podstawie rozstrzygnięciem oraz zarzucanym temu rozstrzygnięciu naruszeniem praw lub wolności konstytucyjnych. Regulacja prawna stanowiąca przedmiot skargi konstytucyjnej musi więc w ten sposób determinować w sensie normatywnym treść wydanego orzeczenia, iż prowadzi to do wskazanego w skardze naruszenia praw lub wolności konstytucyjnych przysługujących skarżącemu (zob. postanowienie TK z dnia 22 lutego 2001 r., sygn. Ts 193/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 77 i przywołane tam orzeczenia).

Trybunał Konstytucyjny podkreśla, że *[d]o zasadniczych przesłanek dopuszczalności występowania ze skargą konstytucyjną należy uczynienie jej przedmiotem przepisów (ustawy lub innego aktu normatywnego) wykazujących podwójną kwalifikację. Będąc podstawą prawną ostatecznego orzeczenia wydanego w sprawie skarżącego przez sąd lub organ administracji publicznej, muszą one prowadzić jednocześnie do naruszenia wskazywanych przez skarżącego konstytucyjnych wolności lub praw. Skarżący jest przy tym zobligowany (...) do wskazania, które przepisy kwestionowanego aktu normatywnego wykazują taką kwalifikację (postanowienie TK z dnia 19 października 2004 r., sygn. SK 13/03, OTK ZU nr 9/A/2004, poz. 101).*

Jednakże, niekonstytucyjną treść normy prawnej, stanowiącej podstawę wydania ostatecznego orzeczenia w sprawie skarżącego, należy odróżnić od dyskusyjnego zastosowania normy prawnej w ostatecznym orzeczeniu w sprawie skarżącego. Zgodnie bowiem z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Konstytucyjnego, niedopuszczalna jest skarga konstytucyjna na stosowanie prawa, a więc skarga, której zarzuty dotyczą przyjętej przez sąd wykładni przepisu, nieprawidłowej subsumpcji stanu faktycznego czy też wadliwości argumentacji sformułowanej w ostatecznym orzeczeniu (*vide* – postanowienie z dnia 27 kwietnia 2016 r., sygn. akt Ts 62/16, OTK ZU seria B z 2016 r., poz. 363).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt niniejszego postępowania, należy uznać, iż nie jest dopuszczalne merytoryczne rozpoznanie sprawy.

Treść punktu 1 *petitum* skargi konstytucyjnej może sugerować, że Skarżąca kwestionuje konstytucyjność uzależnienia dopuszczalności wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia od zaistnienia przesłanki, zgodnie z którą, zmiana lub uchylenie orzeczenia w drodze przysługujących stronie środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Z uzasadnienia skargi konstytucyjnej wynika jednak, że Skarżąca kwestionuje wymóg określony przez ustawodawcę w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., tj. wymóg wykazania w treści skargi, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. W stosunku do środków prawnych służących wzruszeniu zaskarżonego orzeczenia, Skarżąca kwestionuje w uzasadnieniu jedynie wymóg uprzedniego skierowania do legitymowanego podmiotu wniosku o wniesienie skargi nadzwyczajnej i uzyskania informacji w przedmiocie tego, czy wniosek został uwzględniony.

Już wstępna analiza uzasadnienia skargi konstytucyjnej prowadzi do wniosku, że Skarżąca dopatruje się problemu konstytucyjnego zasadniczo

w dwóch elementach kwestionowanych w *petitum* skargi norm. Po pierwsze, w ocenie Skarżącej, kłóci się z konstytucyjnym prawem do sądu, prawem do rzetelnej procedury oraz konstytucyjnym prawem do wynagrodzenia szkody wyrządzonej przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej norma – wywodzona przez Skarżącą z art. 424¹ § 1 k.p.c. w zw. z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. – zgodnie z którą, skarga o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia przysługuje jedynie w przypadku, jeżeli skarżący uprzednio skierował do podmiotu legitymowanego wnioski o wniesienie skargi nadzwyczajnej, o której mowa w art. 89 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, i uzyskał stanowisko tego organu w przedmiocie swojego wniosku. Jak argumentuje Skarżąca *[n]ie istnieje żaden termin ustawowy w którym strona ma zostać poinformowana o decyzji odnośnie wniesienia skargi nadzwyczajnej, a termin do jej wniesienia wynosi 5 lat. Oznacza to, że o decyzji o wniesieniu lub braku wniesienia skargi kasacyjnej (winno być: skargi nadzwyczajnej – uwaga wł.) strona może dowiedzieć się po terminie 2 lat wskazanym w art. 424⁶ § 1 k.p.c.*

Czyni to mechanizm skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem postępowaniem pozornym i fasadowym. Nie sposób bowiem przed upływem terminu do wniesienia skargi dowiedzieć się czy istotnie zostały lub zostaną wyczerpane wszelkie dostępne środki zaskarżenia w sprawie stanowiącej podstawę skargi.

W dalszej części uzasadnienia Skarżąca podnosi, że *[u]zależnienie prawa do wystąpienia z roszczeniem opartym na art. 77 ust. 1 Konstytucji od działań nadzwyczajnych podjętych przez organy państwa – zdaje się być dowolnym, niczym nieuzasadnionym warunkiem wprowadzonym przez ustawodawcę zwykłego w stosunku do roszczeń obywateli opartych na dyspozycji art. 77 ust. 1 Konstytucji. Ponadto, jak wskazuje praktyka oparta na sytuacji w jakiej znalazł się skarżący – działanie organów państwa zamyka drogę do tego roszczenia w skutek upływu terminu ustawowego przed*

uzyskaniem niezależnych od strony warunków dopuszczalności wniesienia skargi – co jest niezgodne z art. 77 ust. 2 Konstytucji.

Skarżąca kwestionuje także zasadność konieczności wykazania w treści skargi, że wzruszenie orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe.

Po drugie, argumentacja Skarżącej koncentruje się wokół niekonstytucyjności normy przepisu art. 424⁸ k.p.c., która nie przewiduje możliwości wniesienia środka zaskarżenia na postanowienie odrzucające skargę, wydane w ramach jej wstępnej kontroli.

W przypadku zarzutów kierowanych przeciwko normie wywodzonej przez Skarżącą z przepisu art. 424¹ § 1 w zw. z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. w pierwszej kolejności wydaje się koniecznym zbadanie, czy orzeczenie przez Trybunał Konstytucyjny o niekonstytucyjności tej normy będzie miało znaczenie dla ochrony praw Skarżącej. Z treści skargi konstytucyjnej wynika, że Skarżąca upatruje niekonstytucyjności kwestionowanej normy m. in. w wymogu wykorzystania mechanizmu skargi nadzwyczajnej, przed otworzeniem się drogi do wniesienia skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Zauważyć jednak się godzi, że złożenie bądź niezłożenie przez Skarżącą wniosku do uprawnionego podmiotu o wniesienie skargi nadzwyczajnej nie było przyczyną odrzucenia przez Sąd Najwyższy skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia. Główną przyczyną odrzucenia skargi było bowiem niespełnienie warunku z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c., a więc niewykazanie w jej treści, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Poprzez powyższy brak skargi, Skarżąca nie dała Sądowi Najwyższemu podstaw do dokonywania ocen wyczerpania bądź niewyczerpania w jej przypadku dostępnych środków wzruszenia kwestionowanego orzeczenia. Przeprowadzone w uzasadnieniu postanowienia z dnia sierpnia 2020 r. przez Sąd Najwyższy rozważania dotyczące skargi

nadzwyczajnej uznać należy za rozważania teoretyczne, ponieważ Skarżąca w swojej skardze wniesionej do tego sądu nie wykazywała wykorzystania jakichkolwiek dostępnych środków wzruszenia zaskarżonego orzeczenia. Zauważyć też należy, że wskazane powyżej stanowisko Sądu Najwyższego w przedmiocie konieczności wykazania w skardze, że złożyła ona do uprawnionego organu wniosek o wniesienie skargi nadzwyczajnej i nie został on uwzględniony uległo dezaktualizacji. W dniu 15 października 2020 r. Sąd Najwyższy podjął uchwałę, sygn. III PZP 4/20 (SIP Lex nr 3063361) w której stwierdził, że *[s]trona wnosząca skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku (art. 424¹ k.p.c.) nie ma obowiązku wykazania, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze skargi nadzwyczajnej nie było i nie jest możliwe; tym samym skarga nie podlega odrzuceniu na podstawie art. 424⁸ § 1 k.p.c. w związku z art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. albo art. 424⁸ § 2 k.p.c.* Powyższej uchwale Sąd Najwyższy nadał moc zasady prawnej i ustalił, że przyjęta w niej wykładnia obowiązuje od dnia jej podjęcia.

Samemu wymogowi formalnemu wskazanemu przez ustawodawcę w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. Skarżąca poświęca w uzasadnieniu skargi konstytucyjnej raptem trzy krótkie akapity. Wynika z nich, że zarzut niekonstytucyjności kwestionowanej regulacji opiera się na tezie o nadmiernym formalizmie skargi, wyrażającym się w konieczności wykazania w treści skargi, że wzruszenie zaskarżonego wyroku w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe. Na uzasadnienie tezy o nadmiernym formalizmie skargi Skarżąca prezentuje krótki wywód, w którym wskazuje, że skargę wnosi się do Sądu Najwyższego, w którym orzekają wysoko kwalifikowani prawnicy, a samą skargę wnosi także profesjonalista, w związku z tym, wyczerpanie bądź niewyczerpanie środków prawnych służących wzruszeniu zaskarżonego orzeczenia jest dostrzegalne przy nawet pobieżnym zapoznaniu się z treścią skargi i rodzajem postępowania. Wskazać należy, że uzasadnienie zarzutu Skarżącej w tym zakresie jest daleko niewystarczające. Dokładnie tego samego

argumentu można by użyć wobec innych wymogów formalnych skargi, np. wobec obowiązku przytoczenia podstawy skargi i jej uzasadnienia, czy uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody – a mimo to, w stosunku do innych wymogów formalnych skargi, Skarżąca takich zarzutów nie czyni. Skarżąca nie wyjaśnia także dlaczego obowiązek wykazania wyczerpania środków prawnych służących do wzruszenia zaskarżonego orzeczenia, przy istniejącym przymusie adwokacko-radcowskim, jest na tyle złożony i przy tym zbędny, że ogranicza prawo do dochodzenia przysługujących jej praw i wolności. Jedynie na marginesie powyższych rozważań można przytoczyć stanowisko Trybunału Konstytucyjnego zawarte w uzasadnieniu wyroku z dnia 10 maja 2000 r., sygn. K 21/99 (OTK ZU nr 4/2000, poz. 109) Trybunał wskazał w nim, że *nie można tracić z pola widzenia faktu, że nie istnieje w żadnym systemie prawnym bezwzględne i absolutne prawo do sądu – które nie podlegałoby jakimkolwiek ograniczeniom i które w konsekwencji stwarzałoby uprawnionemu nieograniczoną możliwość ochrony swych praw na drodze sądowej. To stwierdzenie należy odnieść do wszystkich kategorii praw, bowiem samo ukształtowanie postępowania przed sądem w sposób respektujący określone procedury (co do zasad inicjowania postępowania, terminów procesowych i materialnych, opłat, reprezentacji stron przed sądem, rygorów postępowania dowodowego etc.) stanowi istotne i rzeczywiste ograniczenie prawa do sądu, konieczne jednak ze względu na inne wartości powszechnie szanowane w państwie prawnym, jak w szczególności bezpieczeństwo prawne, zasada legalizmu czy zaufanie do prawa. Te powszechnie przyjęte i ogólnie stosowane we wszystkich rodzajach postępowania formalne rygory proceduralne wyznaczają więc bardzo wyraźnie granice, w jakich może być realizowane prawo do sądu, a jednocześnie tworzą punkt odniesienia przy ocenie tych formalnych restrykcji, które sięgają dalej i wyznaczają węższe pole, w jakim może dokonywać się ochrona sądowa określonego prawa.*

Należy w końcu zauważyć, że Sąd Najwyższy odrzucił skargę Skarżącej głównie z uwagi na niespełnienie przez nią wymogu, o którym mowa w art. 424⁵ § 1 pkt 5 k.p.c. – ale nie tylko. Sąd Najwyższy stwierdził także, że skarga nie spełnia wymogu, o którym mowa w art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c. W przedostatnim akapicie uzasadnienia postanowienia z dnia sierpnia 2020 r. Sąd Najwyższy początkowo wskazał, że wywołuje jego zastrzeżenia spełnienie przez skargę Skarżącej wymagania w postaci uprawdopodobnienia wyrządzenia szkody spowodowanej przez wydanie wyroku, którego skarga dotyczy, jednakże, w dalszej części wskazuje na wymagania, które uprawdopodobnienie wyrządzenia szkody powinno spełniać i konkluduje, że wywody skargi Skarżącej wymagań tych nie spełniają. Należy więc przyjąć, że Sąd Najwyższy ostatecznie kategorię przyjął niespełnienie przez skargę wymagania z art. 424⁵ § 1 pkt 4 k.p.c., a Skarżąca nie uczyniła przedmiotem kontroli normy tego przepisu. W tej sytuacji, przyjąć należy, że nawet w przypadku, jeśli Trybunał Konstytucyjny uwzględniłby zarzuty skargi konstytucyjnej i orzekł o niezgodności z Konstytucją RP normy nakazującej odrzucenie skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia z powodu niewykazania w treści skargi, że wzruszenie zaskarżonego orzeczenia w drodze innych środków prawnych nie było i nie jest możliwe, to nie wpłynęło by to na zmianę sytuacji Skarżącej, ponieważ nadal aktualną pozostawałaby przesłanka odrzucenia jej skargi wynikająca z braku uprawdopodobnienia w treści skargi wyrządzenia szkody, spowodowanej przez wydanie wyroku, którego dotyczy. A, jak wskazał to sam Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia sierpnia 2020 r., *[z]uwagi na nadzwyczajny charakter tego środka prawnego oraz jego funkcję, wszystkie wymagania konstrukcyjne wymienione w art. 424⁵ § 1 k.p.c. muszą być przytoczone odrębnie i samodzielnie, niezależnie od innych, wobec czego skarga niespełniająca któregokolwiek z nich dotknięta jest tzw. brakiem istotnym,*

nienaprawialnym w trybie właściwym dla usuwania braków formalnych (art. 424⁸ § 1 k.p.c.), co skutkuje jej odrzuceniem.

Odnosząc się do zarzutów kierowanych przez Skarżącą wobec normy przepisu art. 424⁸ k.p.c., to podnieść należy co następuje. Jak wskazano już wcześniej, zgodnie z brzmieniem przepisu art. 79 ust. 1 Konstytucji RP jednym z warunków dopuszczalności wniesienia skargi konstytucyjnej jest uzyskanie ostatecznego orzeczenia sądu lub organu administracji publicznej rozstrzygającego o wolnościach lub prawach, których podmiotem jest skarżący. Natomiast zgodnie z przepisem art. 53 ust. 1 pkt 1) uotpTK skarżący jest zobowiązany do określenia *kwestionowanego przepisu ustawy lub innego aktu normatywnego, na podstawie którego sąd lub organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o wolnościach lub prawach albo obowiązkach skarżącego określonych w Konstytucji i w stosunku do którego skarżący domaga się stwierdzenia niezgodności z Konstytucją.* W sprawie, której dotyczy przedmiotowa skarga konstytucyjna, w dniu sierpnia 2020 r. Sąd Najwyższy wydał postanowienie, w którym na podstawie art. 424⁸ k.p.c. odrzucił skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w K. z dnia 9 lipca 2019 r., sygn. . Przyjąć więc należy, że podstawą prawną wydanego zarządzenia był kwestionowany przez Skarżącą przepis, w zakresie, w jakim przepis ten reguluje kwestię przesłanek odrzucenia skargi na posiedzeniu niejawnym. Przepis powyższy nie reguluje jednak kwestii dopuszczalności zaskarżenia postanowienia odrzucającego skargę. W przedmiotowej sprawie Skarżąca w ogóle nie zaskarżyła postanowienia z dnia sierpnia 2020 r., tym samym nie stwarzając Sądowi Najwyższemu okazji do zastosowania normy, która wyklucza możliwość zaskarżenia postanowienia o odrzuceniu skargi. Przyjąć należy, że tylko orzeczenie odrzucające zażalenie Skarżącej na postanowienie z dnia sierpnia 2020 r., jako niedopuszczalne, mogłoby zostać uznane za orzeczenie

wydane na podstawie normy wyłączającej możliwość zaskarżenia postanowienia, w którym w sposób ostateczny rozstrzygnięto o prawach Skarżącej. W przypadku, gdy przedmiotem skargi konstytucyjnej jest przepis, który wprost lub w sposób dorozumiany przewiduje, że w danym przypadku środek odwoławczy nie przysługuje, należy mimo to wnieść środek zaskarżenia, aby uzyskać rozstrzygnięcie wydane w oparciu o normę prawną, która wyłącza możliwość zaskarżenia orzeczenia (tak TK w postanowieniu z dnia 21 czerwca 2010 r., sygn. Ts 243/09, OTK ZU nr 6B/2010, poz. 454). Powyższy pogląd, konsekwentnie prezentowany przez Trybunał Konstytucyjny (zob. m. in. postanowienia TK z dnia 1 kwietnia 2008 r. sygn. Ts 134/07, OTK ZU nr 3B/2008, poz. 110, z dnia 20 kwietnia 2010 r. sygn. Ts 30/09, OTK ZU nr 3B/2010, poz. 208, z dnia 21 czerwca 2010 r., sygn. Ts 243/09, OTK ZU nr 6B/2010, poz. 454, z dnia 15 lutego 2012 r., sygn. Ts 78/11, OTK ZU nr 5B/2012, poz. 433, z dnia 27 listopada 2012 r., sygn. Ts 41/11, OTK ZU nr 6B/2012, poz. 509)

Mając na względzie powyższe okoliczności, przyjąć należy, że postępowanie w niniejszej sprawie podlega umorzeniu na podstawie art. 59 ust. 1 pkt 2 uotpTK – wobec niedopuszczalności wydania wyroku.

Biorąc powyższe pod uwagę, wnoszę jak w *petitum*.

z upoważnienia
Prokuratora Generalnego

Robert Mierand
Zastępca Prokuratora Generalnego